

به نام خدا

ارزیابی کیفیت دوره‌های آموزش خانواده از دیدگاه والدین دانش‌آموزان

مؤلف:

محمد ابراهیم فعلی

انتشارات ارسطو

(چاپ و نشر ایران)

۱۴۰۱

سرشناسه: فعلی، محمد ابراهیم، ۱۳۴۹-
عنوان و نام پدیدآور: ارزیابی کیفیت دوره‌های آموزش خانواده از دیدگاه والدین
دانش آموزان/ مولف محمد ابراهیم فعلی.
مشخصات نشر: ارسطو (سامانه اطلاع رسانی چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۱.
مشخصات ظاهری: ۱۰۶ ص.
شابک: ۸-۸۷۰-۴۳۲-۶۰۰-۹۷۸: ۴۳۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
یادداشت: کتابنامه: ص. [۹۵] - ۱۰۶.
موضوع: آموزش و پرورش -- ایران -- مشارکت والدین
Education-- Iran-- Parent participation
والدین -- ایران -- راهنمای آموزشی
Parents -- Study and teaching -- Iran
خانواده‌ها -- ایران -- بهداشت روانی
Families -- Mental health-- Iran
آموزش و پرورش -- ایران -- ارزشیابی
Education-- Iran -- Evaluation
رده بندی کنگره: LB1۰۴۸/۵
رده بندی دیویی: ۳۷۱/۱۹۲۰۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی: ۸۸۰۴۶۹۳
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

نام کتاب: ارزیابی کیفیت دوره‌های آموزش خانواده از دیدگاه والدین دانش آموزان
مولف: محمد ابراهیم فعلی
ناشر: ارسطو (سامانه اطلاع رسانی چاپ و نشر ایران)
صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر
تیراژ: ۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۱
چاپ: مدیران
قیمت: ۴۳۰۰۰ تومان
فروش نسخه الکترونیکی - کتاب‌رسان:
<https://chaponashr.ir/ketabresan>
شابک: ۸-۸۷۰-۴۳۲-۶۰۰-۹۷۸
تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵
www.chaponashr.ir

انتشارات ارسطو

تصریح به:

ارواح پاک و ملکوتی مادر مهربانم و فرزند دلبندم که عالمانه به من آموختن تا چگونه در عرصه زندگی، ایستادگی را

تجربه نمایم

وبه: پدرم دریای بی کران فداکاری و عشق که وجودم برایش همه نچ بود و وجودش برایم همه مهر

وبه: همسر، اسطوره زندگیم، پناه حستگیم و امید بودنم.

وبه: دخترم، امیدبخش جانم که آسایش او آرامش من است.

در آخر بر خود لازم می دانم از زحمات بی دریغ همسر که در همه این سال ها همراه و همیارم بود و اگر تلاش مایی

ایشان نبود این نوشتار هرگز به سرانجام نمی رسید، تشکر و قدر دانی کنم.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۹	پیشگفتار
۱۱	مقدمه
۱۵	اهمیت موضوع
۱۹	فصل اول
۱۹	آموزش خانواده
۱۹	تعریف عملیاتی آموزش خانواده
۲۰	تعریف مفهومی تربیت جسمانی
۲۰	تعریف عملیاتی تربیت جسمانی
۲۰	تعریف مفهومی تربیت عاطفی
۲۱	تعریف عملیاتی تربیت عاطفی
۲۱	تعریف مفهومی تربیت شناختی
۲۲	تعریف مفهومی تربیت اجتماعی
۲۳	فصل دوم
۲۳	تعریف خانواده
۲۵	کارکردهای خانواده
۲۶	کارکردهای مثبت
۳۱	کارکردهای منفی
۳۳	انواع خانواده
۳۴	عوامل موثر در ارتباط خانه و مدرسه

۳۶ نقش آموزش والدین
۳۸ آموزش و یادگیری
۳۸ آموزش
۳۹ یادگیری
۴۰ آموزش بزرگسالان
۴۰ تعریف آموزش بزرگسالان
۴۲ ویژگی های آموزش بزرگسالان
۴۳ سبک های یادگیری بزرگسالان
۴۴ آموزش خانواده
۴۵ اهمیت آموزش خانواده
۴۸ مبانی روان شناختی آموزش خانواده
۵۵ سبک های فرزند پروری
۵۷ نگاه اسلام به مقوله فرزند پروری
۵۹ نقش آموزش های خانواده در زمینه های مختلف
۶۳ ضرورت هماهنگی دو نهاد خانه و مدرسه
۷۸ دستورالعمل جامع آموزش خانواده
۷۸ دوره آموزش خانواده
۷۹ اهداف دوره های آموزش خانواده
۷۹ محتوا و عناوین آموزشی دوره های آموزش خانواده
۷۹ عناوین آموزشی دوره جوانان و تشکیل خانواده
۷۹ عناوین آموزشی دوره خانواده و فرزندان در دوره پیش دبستانی
۸۰ عناوین آموزشی دوره خانواده و فرزندان در دوره دبستانی
۸۰ عناوین آموزشی دوره خانواده و فرزندان در دوره راهنمایی تحصیلی

۸۰عناوین آموزشی دوره خانواده و فرزندان در دوره متوسطه
۸۱طول مدت دوره های آموزش خانواده
۸۱روش های اجرایی دوره های آموزش خانواده
۸۲تاریخچه انجمن اولیاء و مربیان
۸۶اهداف عمده انجمن اولیا و مربیان
۸۷اهم وظایف انجمن اولیا و مربیان
۹۳سخن آخر
۹۵منابع

پیشگفتار

در دهه های اخیر آموزش خانواده در اکثر کشورهای دنیا به عنوان یک امر ضروری در ایجاد محیط خانوادگی مناسب، برای رشد فرزندان و پیشرفت تحصیلی آنان مد نظر قرار گرفته است و پیچیدگی روابط افراد خانواده در عصر حاضر موید این نظر است. اثر حاضر به ارزیابی کیفیت دوره های آموزش خانواده از دیدگاه والدین دانش آموزان دوره ابتدایی می پردازد. نتایج بدست آمده نشان می دهد کیفیت اطلاعات ارائه شده خانواده ها در زمینه های تربیت جسمانی، عاطفی، شناختی، اجتماعی و انتخاب مدرسین دارای کیفیت نسبتا معنی داری بوده و دوره های آموزش خانواده بیشترین کیفیت اطلاعات را در زمینه تربیت اجتماعی و جسمانی و پایین ترین کیفیت آن در مورد انتخاب مدرسین و مکان برگزاری دوره ها بوده است. هدف آموزش خانواده آگاه ساختن اولیا نسبت به مسائل دینی، تربیتی، مشاوره ای و روانی با رویکرد یکسان سازی همسویی اهداف مقدس تربیتی بین خانواده و مدرسه است تا بدین وسیله پیوندهای اخلاقی و انسانی بین اولیای دانش آموزان و مربیان مدارس از یک سو و از سوی دیگر نحوه رفتار همسران با یکدیگر به منظور اثرگذاری مثبت بر تربیت فرزندان را تقویت کند. در این مطالعه به منظور ارزیابی کیفیت دوره های آموزش خانواده ۶ سوال تدوین شد تا نظر والدین در حیطه های تربیت جسمانی، عاطفی، شناختی، روش های ارائه شده از طرف مدرسین و مکان آموزش مورد ارزیابی قرار گیرد.

مقدمه

آدمی در محیطی به نام خانه و خانواده پا به عرصه وجود می گذارد. در آن محیط در کنار پدر و مادر و سایر افراد و عوامل خانواده پرورش می یابد و به اصطلاح بزرگ می شود و دوباره به نوبه خود تشکیل خانواده می دهد و همان دوره را شروع می کند و از طرف دیگر ثابت شده است که افراد هر کدام دارای یک ظرفیت و استعداد های ذاتی هستند که از پدر و مادر ارث می برند و سپس تحت تأثیر و نفوذ عوامل مختلف محیطی قرار گرفته و تربیت می شوند. بنابراین در تشکیل شخصیت و تربیت انسان ها خانواده بزرگترین نقش را دارد(جهانگرد،۱۳۸۹).

آموزش و یادگیری به سن و زمان معینی اختصاص ندارد. آموزش خانواده یکی از جنبه های بسیار مفید آموزش بزرگسالان است که همواره مورد توجه برنامه ریزان اجتماعی است. زیرا اساس هر جامعه، خانواده های آن جامعه است. به عبارت دیگر، کیفیت ارتباط در مکان مقدس خانواده است که تا حد زیادی چگونگی گذشته، حال و آینده هر فرد و جامعه را پی ریزی می کند(صافی،۱۳۸۶).

در دهه های اخیر آموزش خانواده در اکثر کشورهای دنیا به عنوان یک امر ضروری در جهت ایجاد محیط خانوادگی مناسب برای رشد فرزندان و پیشرفت تحصیلی آنان در نظر قرار گرفته است. پژوهش ها و نظریات علمی همه نشان دهنده این واقعیت هستند که بسیاری از مسایل و مشکلات دانش آموزان را می توان با استفاده از آموزش های ارائه شده برای والدین تحت عنوان « مهارت های اساسی زندگی » برطرف و یا کاهش داد. هدف از آموزش اولیاء ارتقاء سطح آگاهی خانواده ها و وقوف آنها نسبت به توانایی ها و ظرفیت های بالقوه خویش با استفاده از ابزارهای لازم برای مواجهه با شرایط و موقعیت های مختلف در تربیت فرزندان و مشارکت در رشد توسعه اجتماعی و احراز شرایط شهروندی آنان مفید می باشد. هدف آموزش و پرورش در کشور ما رشد و پرورش همه جانبه (رشد عقلانی، جسمانی، عاطفی و اجتماعی) دانش آموزان به گونه ای است که ضمن التزام به ارزشهای اسلامی، ملی و اخلاقی، به کمال بالقوه خویش نائل آمده آگاه به مسائل روز جهان و مبتکر و توانمند در جهت حل مسائل و مشکلات خود و جامعه و ساختن آینده ای مطلوب تر باشند، در همین راستا هدف کلی پژوهش عبارت است از تعیین کیفیت دوره های آموزش خانواده از دیدگاه والدین دانش آموزان دوره ابتدایی شهرستان قرچک می باشد.

علی رغم ایجاد تغییرات عمیق فرهنگی و تغییر در شیوه های زندگی، امروزه بسیاری از افراد در رویارویی با مشکلات زندگی فاقد توانایی های لازم و اساسی هستند و همین امر آنان را در مواجهه با مشکلات زندگی آسیب پذیر نموده است (تجلیلی، ۲۰۱۰). کودکان و نوجوانان به واسطه آن که از نظر رشد و تکامل جسمی، روانی نسبت به

سایر گروه‌های سنی جامعه از اهمیت ویژه‌ای برخوردارند و همچنین با توجه به نقش آنان در ایجاد جامعه سالم در آینده از آسیب پذیرترین گروه‌های سنی و حذف‌شدنی دشمنان سلامت هستند (مقدم، ۱۳۸۶). بر اساس تحقیقات انجام شده این واقعیت مشهود است که هر ساله میزان افت تحصیلی، افزایش یافته و کیفیت آموزشی در معرض تهدید قرار گرفته و همچنین بسیاری از دانش‌آموزان در معرض اضطراب هستند و مواردی نیز در معرض و گاهی دچار بسیاری از انواع بیماری‌های روانی و به تبع آن ناتوان در حل مشکلات و گرفتار شدن در دام سوء مصرف مواد مخدر، تمایل ارتکاب به خودکشی می‌باشند.

این مسائل به نقص عملکرد در مدرسه، تحصیل و خانواده منجر می‌شوند و در نهایت ممکن است به افت تحصیلی و اخراج از مدرسه و بروز رفتارهای بزهکارانه بینجامد و منشأ پیامدهای طولانی برای آنها خواهد شد (ایوانز، مولت، ویستوفر انتز، ۲۰۰۵). برای مقابله با این مشکلات در اختیار داشتن منابع و مهارت‌هایی که به ما کمک کنند تا به بهترین شکل ممکن از عهده حل مشکلات خود برآییم، تسلی بخش است (کلینکه، ۱۳۸۰).

گسترش روز افزون افت تحصیلی و آسیب‌های اجتماعی (ترک تحصیل، فرار از مدرسه، اعتیاد، سرقت) تشکیل گروه‌های معارض به ویژه در سال‌های اخیر در بین دانش‌آموزان و همچنین شیوع مفسده‌های آشکار و پنهان، خشونت و...، افزایش قابل توجه بزهکاری‌ها و کجروی‌های اجتماعی و آلودگی به مواد مخدر به ویژه در میان جوانان و

نوجوانان جامعه مستلزم تعمق و چاره اندیشی اساسی است و البته نقش خانواده در پیشگیری و کاهش این آسیب های اجتماعی، مهم و برجسته است (نوابی نژاد ۱۳۷۱).

مهارت های زندگی، مهارت ها و توانایی هایی هستند که به فرد کمک می کند تا در موقعیت های مختلف و تنش زا تصمیمات درست اتخاذ نماید و مقاومت کافی در موقعیت های زندگی و هنگام مواجهه با تعارضات داشته باشند (سبحی قراملکی، ۲۰۱۰).

برنامه ی آموزش خانواده اولین بار در سال ۱۹۷۹ و با اقدامات بوتوین از دانشگاه کرنل برای پیشگیری از سوء مصرف مواد در نوجوانان طراحی شد. وی در این سال یک مجموعه دوره های آموزش مهارت های زندگی برای دانش آموزان کلاس هفتم تا نهم تدوین کرد که با استقبال فراوان متخصصان بهداشت روانی مواجه گردید. این برنامه آموزش به نوجوانان یاد می داد که چگونه با استفاده از مهارت های قاطعیت، تصمیم گیری و تفکر نقادانه در مقابل وسوسه یا پیشنهاد سوء مصرف مواد از سوی همسالان مقاومت کنند (بهارى و شفیق پور، ۱۳۸۴).

با توجه به اینکه هدف از آموزش اولیاء ارتقاء سطح آگاهی خانواده ها و وقوف آنها نسبت به توانایی ها و ظرفیت های بالقوه خویش با استفاده از ابزارهای لازم برای مواجهه با شرایط و موقعیت های مختلف در تربیت فرزندان و ایجاد کانون گرم خانوادگی و همچنین مشارکت در رشد و توسعه اجتماعی و احراز شرایط شهروندی، مفید می باشد، لذا آموزش خانواده را می توان فرایندی دانست که باید با توجه به امکانات تربیتی به صورتی سازمان یافته و نظام مند انسجام یابد، تا جامعه و خانواده ها از نوعی امکانات

تربیتی که حاصل مرور زمان و کسب تجارب مختلف در فراز و نشیب زندگی هستند برخوردار گردند. لذا در این پژوهش، آموزش والدین به عنوان یک راهبرد عملی و مداخله مؤثر جهت پیشگیری و کاهش رفتارهای نابهنجار و ناسازگارانه در کودکان مطرح می گردد تا خانواده ها در این کلاس ها با فنون و شیوه های صحیح تربیتی آشنا شده و بتوانند کودکان سالمی را تحویل جامعه بدهند. بنابراین با توجه به اهمیت آموزش خانواده در پیشگیری از بروز مشکلات کودکان پژوهش حاضر درصدد بررسی این مسأله است که کیفیت این آموزشها از دیدگاه والدین دوره ابتدایی چگونه است.

اهمیت موضوع

خانواده مهم ترین و اصلی ترین نهاد تربیتی جامعه است و نخستین آموزشگاه و پرورشگاه انسان محسوب می شود و در این نهاد تربیتی اولین نقش معلم و مربی را والدین ایفا می کنند. مفیدی، با تاکید بر آموزش های خانواده ضرورت آن را چنین بیان می کند.

۱- اعضای خانواده و والدین معمولاً ارتباط مهمتری را نسبت به اعضاء غیر فامیل با کودک برقرار می سازند به همین جهت این ارتباط امکان همکاری و تشریک مساعی را به نحو بهتر فراهم می کند. که با بالا بردن قابلیتها و شناسایی کودک می انجامد و احساس رضایت بهتری را به والدین می دهد.

۲- اعضای خانواده و والدین در واقع در طول زندگی کودک ثابت باقی می مانند در حالی که دیگران به ویژه معلمین مرتباً تغییر می کنند، بنابراین والدین می تواند به